

Utazás villamoson Budapest körül.

IV.

Budapest, október 20.

(Saját tudósítónktól.) Azt hiszem, hogy most már nem lehet többet panaszkodni a villamosok ellen. Nem azért, mintha már nem volna több ok a panaszra, hanem ezek már mind olyan okok, amelyek kívül esnek az utazó felületes szemlélődési körén s nekünk most nincs szándékunkban beleavatkozni a társaságok belső ügyeibe. Ezek után még csak a közönség szidása következhet, de ez is úgy, hogy azért a közönség hibáit is a villamosokra vezetjük vissza. Nem mind, nem valamennyit, de engedjünk meg legalább is annyit, hogy sok hibában a villamosok és a közönség közösen bűnösök.

Hogy ne említsünk mást, ez a pesti közönség tolongása. Jön egy megtelt kocsis, bizonyos, hogy legalább egy ember felugrik rá még akkor is, ha közvetlenül utána közeleg a másik. Mért ugrik fel? A villamosoknál azt mondják, hogy neveletlen, fékezhetetlen, goromba publikum, pedig nem igaz, mert ennek a — hogy így mondjuk — ok nélkül való felugrásnak is meg lehet találni a magyarázatát, még pedig abban, hogy a villamosok rendetlenül közlekednek és aránylag kevés kocsit járatnak. Mert így csak az ugrik fel, aki gyakran jár villamoson és aki ismeri a villamosokat. Az tudja, az emlékezik rá, hogy ha elszalaszt egy jó kocsit, mennyi ideig kell várakoznia a másikra és önkéntelenül már akkor is erőszakoskodik, amikor mindjárt utána jön a másik. Aki valaha kirándult a Hűvösvölgybe vagy a Zugligetbe vagy Budán lakik vagy sokat jár Ujpest felé, esetleg a Zuglóba vagy az Erzsébet királyné-utrá, az tudja, hogy mit jelent Pesten villamoson utazni. Szóval a közönség ugynevezett neveletlenségének a villamosok az oka, amelyek egyenesen kényszerítik a publikumot arra, hogy erőszakoskodjék.

De hogy olyan hibát is hozzunk fel, amelyben nem részesek a villamosok, térjünk vissza a nőkhöz, akik legjobban szeretik a kalauzokat és akiket egyáltalában nem szeretnek viszont a kalauzok. A nők tudniillik akkora kalapokban szállanak fel a villamosokra, hogy az ajtó, amelyet nem a női divat szerint csináltak, szinte szűk nekik s természetes, hogy ilyenformán mindenkit megzavarnak, aki csak a közelükben van. A kalauznak rohanni kell az ajtóhoz, hogy egészen kinyissa, a férfiaknak pedig újra el kell helyezkedniök körülöttem, ha csak azt nem akarják, hogy csiklandozza őket a kalap széle vagy kiszurja a szemüket a huszonöt elszánt szuronyképp kiálló kalaptü.

Nyugodtan ültem és olvastam a villamoson, amikor azt éreztem, hogy mászik valami az orromon. Odanyultam, nem volt ott semmi. Talán légy volt, amely még a villamosban is bosszantja az embert, gondoltam, amikor újra ott éreztem a kellemetlen csiklandozást. Az első ülésen ültem, közvetlenül az első Perron után és arccal a kocsivezető felé, és azok, akik ott ültek körülöttem, egyszerre mind felém nevettek. Egy öreg ur szinte görcsösen rángatózott a magába fojtott kacagástól, valahányszor az arcomhoz kaptam. Végre is hátranéztem s akkor láttam, hogy nem légy háborgat, hanem egy toll, amely a másik ülésről egy hölgy kalapjáról egészen az arcomig nyult. A nő beszélgetett s valahányszor bólintott a fejével, a toll hegye végigszaladt az arcomon, mintha egy légy mászott volna át rajta. Kénytelen voltam kimenni a Perronra, mintsem hogy benn tovább csiklandoztassam magamat.

Kint a Perronon azután a férfiak produkálnak kiváló dolgokat. Eltekintve attól, hogy tábla figyelmeztet „Tilos a köpködés“ felirással, a szivarozó férfiaknak szenvedélyük szájukba dugott hosszú szivarral felugrani a kocsira. S még ez sem elég, ha-

nem a hosszú szivar szipkában van, úgy, hogy legalább husz-huszonöt centiméternyire kinyulik a szájukból. A perron szűk és sokan vannak rajta s most micsoda küzdelembe kerül a rázó, ide-oda dülöngéltető villamoson megvédelmezni magunkat a huszonöt centiméternyire kinyuló tüztől! És aki szivaros, annak az a szokása is megvan, hogy nem rázza le a hamut a szivarjáról, hanem megvárja, míg magától leesik s ezt a gyönyörű szokást mindenki rettegésére a villamoson éppen úgy üzik, akár csak kávéházban ülnének.

— Mért nincsenek dohányzó kocsik a villamoson? — kérdezhetné erre az, aki mindenáron meg akarja védeni a dohányosokat. — Hiszen külföldön mindenütt behozták a dohányzó-kocsikat, úgy hogy a pótkocsiban szabad dohányozni.

Hogy nálunk mért nincsenek? Amikor a biztosító társaságok már biztosítást kötnek „a villamoson szivarral kiégetett” ruhára? Hát nálunk azért nincsenek, mert a villamos társaságok nem akarják. Akkor ugyanis több pótkocsi kellene és nekik nemcsak, hogy pótkocsijuk nincs, de egyébként is kevés kocsit járatnak. A pótkocsihoz újabb befektetés kell és ez állítólag nem hozza meg azt a kamatot, amelyet egy ilyen befektetésnek meg kell hoznia. A közönség érdeke csak tizedrangu kérdés, az nem jön számításba.

Budán például, a belső köruton három kocsi közül kettőnek pótkocsival kell járnia. Ez így van a Közuti vasutnak a fővárossal kötött szerződésében. Ha azonban a közuti a harmadik kocsihoz is csatolna pótkocsit, ez is megtelne, mert a belső köruton egyre nagyobb a forgalom, de nem csatol, mert nincs több kocsija. Nem is csináltat, mert úgy gondolkozik, hogy aki lemarad a megtelt villamosról az megvárja a másik kocsit, mert nem bolond, hogy olyan messzire gyalog menjen, még dühből sem. Mert a közuti olyan villamostársaság, amely nem új vonalakba és új, égetően szükséges felszerelésekbe fekteti a busás nyereségét, hanem bérházakat épít és azokkal spekulál. Már most, ha a rendes utasoknak sincs elegendő kocsija, hogy lenne még külön a dohányzóknak?

Igy lyukad ki minden panasz, amely az első pillanatban a publikum ellen irányul, vissza a villamosokra.

Pedig nem is volna olyan nehéz segíteni az összes mizériákon, csak olyan ember kellene hozzá, aki a közönség fejével gondolkozik. Mert a közönség előtt még mindig a legnagyobb rejtély a villamosok egész berendezéses szervezete és adminisztrációja. Mi nem tudjuk megérteni, mért molesztál folyton az ellenőr és nem tudjuk fölfogni, hogy ha a Nagykörutról a Nemzeti Színházig lehet átszállót váltani, miért ne lehetne két állomással tovább is menni, mondjuk egy drágább átszállóval?

Kíváncsi voltam, vajjon mit szól ehhez a kérdéshez a kalauz. Jóképű magyar gyerek volt; én ezt kérdeztem tőle:

— Mondja csak, kalauz ur, miért nem válthatok én magánál átszállót a Muzeumig? Én innen a Nagykörutról kapok átszállót a Nemzeti Színházig, de ha egy állomással tovább akarok menni, a Muzeumig, akkor ugyanazon a kocsin, amelyre fölszálltam, új jegyet kell vennem 12 fillérért vagy szállhatok le és mehetek gyalog.

A kalauz rámnézett, gondolkozott egy pillanatig, aztán azt mondta:

— Uram, tőlem hiába kérdezi, hogy miért van ez így. Én ezt nem tudom. De azt tudom, hogy ha ő felsége a király a Nagyköruton fölszállana a villamosra és átszállana a Rákóczi-utra és ha Jellinek Henrik vezetné a kocsit, Hüvös József volna pedig a kalauz és Gál Károly igazítaná el a váltót, akkor Hüvös igazgató ur a Nemzeti Színháznál azt mondaná ő felségének a királynak, hogy vagy tessék leszállani és gyalog menni a Muzeumig, vagy tessék új jegyet váltani hat krajcárért. Ez így van, ez a szabály.

Csakugyan, ezt a szabályt világosan megmagyarázták nekem.